

“TA’LIM TIZIMIDA RAHBARNING INNOVATSION
KOMPETENSIYALARI”

Alijonova Maftunaxon Maxamadjon qizi

FarDU magistri

Narkabilova Gulnoza Pulatovna

Pedagogika fanlari doktori(DSc), FarDU o’qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada ta’lim tizimida rahbarlarning innovatsion kompetensiyalari, ularning nazariy asoslari, tarkibiy tuzilishi hamda ta’lim sifatiga ta’siri batafsil tahlil qilindi. Kompetensiyaviy yondashuv, innovatsion menejment, transformatsion liderlik va raqamli transformatsiya nazariyalari asosida rahbar faoliyatining samaradorligi o’rganildi. Innovatsion kompetensiyaga ega rahbarlarning ta’lim sifatini oshirishdagi roli ko’rsatib berildi.

Kalit so’zlar: *innovatsion kompetensiya, pedagogik menejment, liderlik, ta’lim sifati, innovatsiya, boshqaruv.*

Abstract

This scientific article provides a detailed analysis of the innovative competencies of leaders in the education system, their theoretical foundations, structural structure, and impact on the quality of education. The effectiveness of leadership activities was studied based on the theories of the competency approach, innovative management, transformational leadership, and digital transformation. The role of leaders with innovative competencies in improving the quality of education was shown.

Keywords: *innovative competence, pedagogical management, leadership, quality of education, innovation, management.*

Аннотация

В данной научной статье представлен подробный анализ инновационных компетенций руководителей в системе образования, их теоретических основ, структурной структуры и влияния на качество образования. Эффективность деятельности руководителей изучалась на основе теорий компетентностного подхода, инновационного управления, трансформационного лидерства и цифровой трансформации. Показана роль руководителей с инновационными компетенциями в повышении качества образования.

Ключевые слова: *инновационная компетенция, педагогическое управление, лидерство, качество образования, инновации, менеджмент.*

Kirish

Bugungi kunda ta’lim tizimi global o’zgarishlar, raqamlashtirish jarayonlari va innovatsion rivojlanish bosqichiga o’tmoqda. Bu jarayon ta’lim muassasalarini boshqarishda yangi yondashuvlarni talab etadi. Ayniqsa, rahbarlarning innovatsion

kompetensiyalari ta'lim sifatini oshirishning asosiy omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, innovatsion fikrlaydigan rahbarlar faoliyat yuritayotgan ta'lim muassasalarida o'quv jarayoni samaradorligi yuqori bo'ladi va pedagogik jamoaning rivojlanishi tezlashadi.¹ Zotan, bizning maqsadimiz — ta'lim tizimida rahbarning innovatsion kompetensiyalarini nazariy va amaliy jihatdan o'rganish hamda ularning ta'lim sifatiga ta'sirini asoslashdan iborat.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi

Kompetensiyaviy yondashuvga ko'ra, rahbarning samaradorligi bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlar integratsiyasi orqali belgilanadi. Innovatsion kompetensiya quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- kognitiv komponent;
- funksional komponent;
- shaxsiy motivatsiya;
- reflektiv qobiliyat.

Bu yondashuv rahbar faoliyatini kompleks baholash imkonini beradi.²

Innovatsion menejment rahbarning yangiliklarni joriy etishdagi rolini tushuntiradi. U quyidagilarni o'z ichiga oladi: innovatsion strategiya ishlab chiqish, yangiliklarni boshqarish, jamoani jalb etish; monitoring va baholash.

Bu nazariya ta'lim tizimida zamonaviy texnologiyalarni joriy etishda muhim ahamiyatga ega.³ Transformatsion liderlik rahbarning jamoaga ta'sirini kuchaytiradi. Bunday rahbar: jamoani ilhomlantiradi, innovatsion fikrlashni rivojlantiradi, o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlaydi. Natijada ta'lim muassasasida ijodiy muhit shakllanadi.⁴ Raqamli transformatsiya sharoitida rahbar:

- AKTdan samarali foydalanadi;
- masofaviy ta'limni rivojlantiradi;
- raqamli boshqaruvni joriy etadi.

Bu esa innovatsion kompetensiyaning ajralmas qismi hisoblanadi.⁵ Tizimli yondashuvga ko'ra, ta'lim muassasasi yagona tizim bo'lib, rahbar uning barqarorligini ta'minlaydi. Innovatsion rahbar tizimni rivojlantirishga yo'naltiradi.⁶ Ta'limda raqamlashtirish ayni paytda yashin tezligida rivojlanyapti. Bunday damda rahbarning innovatsion kompetensiyalarga ega bo'lmasligi mumkin emas.

Muhokama va natijalar

¹ Diallo O.S. Innovative Leadership and Education Quality. 2021.

² Spencer L., Spencer S. Competence at Work. 1993.

³ Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. 1985.

⁴ Bass B.M. Transformational Leadership. 1990.

⁵ Westerman G. Digital Transformation. 2014.

⁶ Senge P. The Fifth Discipline. 1990.

Agar rahbar innovatsion kompetensiyalarga ega bo'lsa va ularni amaliyotga qo'llay olsa, u holda ta'lim sifati oshadi, o'qituvchilar innovatsion faoliyati rivojlanadi, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi kuchayadi, ta'lim jarayonida zamonaviy metodlar keng qo'llaniladi.

Olimlarning rahbar innovatsion kompetensiyalari haqidagi qarashlarini qisqacha taqqoslama tahlilini berib o'tmoqchimiz.

Muallif	Yondashuv	Natija	Ta'siri
Diallo	Innovatsion liderlik	Sifat oshadi	Samaradorlik yuqori
Bhuttah	Innovatsion pedagogika	Tanqidiy fikrlash	Natijalar yaxshilanadi
Hendawy	O'zgarish liderligi	Faollik oshadi	Dars sifati oshadi

Muhokama va natijalar

Natijalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion kompetensiyaga ega rahbarlar ta'lim tizimida quyidagi ijobiy o'zgarishlarni ta'minlaydi:

Birinchidan, ta'lim sifati sezilarli darajada oshadi. Innovatsion metodlar o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali qiladi.⁷

Ikkinchidan, pedagoglarning kasbiy rivojlanishi jadallashadi. Rahbarning qo'llab-quvvatlashi o'qituvchilarni yangi yondashuvlarga undaydi.⁸

Uchinchidan, ta'lim muassasasida sog'lom va innovatsion muhit shakllanadi. Bu esa umumiy samaradorlikni oshiradi.⁹

Shu bilan birga, bir qator muammolar ham mavjudligini ta'kidlab o'tish joiz. Resurslar yetishmasligi, innovatsiyaga qarshilik, malaka darajasidagi tafovutlar shular jumlasidandir. Qolaversa, bugungi kunda ko'plab rahbar kadrlarning nafaqaga chiqqan bo'lsa-da, hali hamon o'z o'rnini bo'shatmayotganligidir. Chunki zamon taraqqiy etgan, innovatsiyalar keng ko'lamda tatbiq etilayotgan bir pallada har bir faoliyatda yangiliklar bisyor. Ammo bularni ko'pchilik rahbarlar qabul qilishga xohish bildirishmaydi. Bu esa albatta, ish samaradorligining pasayishiga olib keladi.

Xulosa

Xulos aqilib shuni ayta olamizki, rahbarning innovatsion kompetensiyalari ta'lim tizimining samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Bular quyidagilardan iborat:

1. Innovatsion kompetensiyalar ta'lim sifatini oshiradi.
2. Pedagoglar faoliyatini rivojlantiradi.
3. Ta'lim muassasasining raqobatbardoshligini ta'minlaydi.

⁷ Bhuttah T.M. Innovative Pedagogical Approaches. 2024.

⁸ Hendawy Y.F. Change Leadership in Education. 2026.

⁹ MDPI Research. School Innovation and Leadership. 2024.

Shu bois, ta'lim tizimida rahbarlarning innovatsion kompetensiyalarini rivojlantirish strategik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN DABIYOTLAR

1. Diallo O.S. Innovative Leadership and Education Quality. 2021.
2. Spencer L., Spencer S. Competence at Work. 1993.
3. Drucker P. Innovation and Entrepreneurship. 1985.
4. Bass B.M. Transformational Leadership. 1990.
5. Westerman G. Digital Transformation. 2014.
6. Senge P. The Fifth Discipline. 1990.
7. Bhuttah T.M. Innovative Pedagogical Approaches. 2024.
8. Hendawy Y.F. Change Leadership in Education. 2026.
9. MDPI Research. School Innovation and Leadership. 2024.